

LEMPÄÄLÄ, MÄKINIEMEN ASEMAKAAVAN MUUTOS

LIITO-ORAVASELVITYS 2024

Marko Vauhkonen
Ympäristösuunnittelu Enviro Oy
30.4.2024

1 JOHDANTO

Lempäälän Kiviahon asuinalueen itäosassa sijaitsevalle kiinteistölle Mäkiniemi 418-425-15-218 ollaan laatimassa asemakaavan muutosta (2096). Kiinteistölle johtaa Vannattarantiestä haarautuva Kivisalmentie. Mäkiniemen asemakaavan muutoksen tarkoituksena on muuttaa asuinalueen keskellä sijaitseva yritystontti (toimitilarakennusten korttelialue KTY-4) asuinpienalojen korttelialueeksi (AP).

Mäkiniemen kiinteistön läheisyydestä on aiempia tietoja liito-oravan esiintymisestä (Lempäälän kunta 2024, Suomen Lajitietokeskus 2024). Tämän vuoksi asemakaavan muutosta varten tilattiin keväällä liito-oravaselvitys. Työn on tehnyt biologi, FM Marko Vauhkonen Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:stä.

2 AINEISTO JA MENETELMÄT

Selvitys käsitti Mäkiniemen asemakaavan muutoksen alueen eli kiinteistön 418-425-15-218. Kiinteistön on aidattu kauttaaltaan rajojaan pitkin verkkoaidalla. Lisäksi tarkastettiin alueeseen rajautuvaa metsäistä puistoaluetta kiinteistön länsi- ja eteläpuolella.

Kevään 2024 maastoinventointi tehtiin ympäristöhallinnon ohjeiden (Nieminen & Ahola 2017, Sierla ym. 2004) mukaisesti 14.4.2024, jolloin maasto oli lumeton. Selvitysalue käveltiin ympäri kiinteistön rajoja pitkin ja alueella olevan puuston sopivuutta arvioitiin liito-oravan kannalta. Liito-oravan jätöksiä etsittiin sopivien pesä-, suoja- ja ruokailupuiden tyviltä. Näitä ovat mm. kolopuut ja kookkaat kuuset sekä lehtipuut, etenkin haavat ja lepät. Liito-oravan jätösten löytöpaikat paikannetaan GPS-laitteella ja niistä merkitään muistiin seuraavat tiedot: puulaji ja puun arvioitu läpimitta rinnan korkeudelta, arvio jätösten määrästä (muutamia, kymmeniä, satoja papanoita tai tarkempi määrä) sekä mahdolliset liito-oravalle sopivat kolot ja risupesät.

Liito-oravan asuttamat metsiköt (elinalueet, mahdolliset ydinalueet) rajataan jätöshavaintojen sekä puuston koostumuksen ja rakenteen perusteella kartalle. Näistä metsiköistä etsitään liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja (kolopuut tai risupesät lähiympäristöineen), jotka paikannetaan ja rajataan kartalle. Lisäksi tarkastellaan liito-oravan käyttämiä tai lajille mahdollisia puustoisia kulkuyhteyksiä ympäröiville metsäalueille tai lähiympäristön muille liito-oravareviireille.

Liito-oravaselvityksessä käytettyjä termejä

- ♦ **Papanapuu** (liito-oravan käyttämä puu) = puu, jonka tyveltä on löytynyt liito-oravan ulostepanoita.
- ♦ **Pesäpuu** = papanalöytöjen avulla liito-oravan käyttämäksi varmistunut puu, jossa on liito-oravan pesäpaikaksi sopiva kolo, risupesä tai pönttö. Liito-orava voi käyttää pesäpuuta lepäämiseen tai lisääntymiseen.
- ♦ **Kolopuu** = puu, jossa on liito-oravan pesäpaikaksi soveltuva kolo (ei papanoita).
- ♦ **Ydinalue** = kartoituksessa tunnistettu papanapuiden tai pesäpuiden lähiympäristö. Tavoitteena on rajata alue, jossa naaras selviää talven yli ja pystyy lisääntymään keväällä. Ydinalueella toimenpiteet ovat rajoitetumpia kuin muualla.
- ♦ **Lisääntymis- ja levähdyspaikka** = pesäpuu suojapuustoineen. Lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittämiseen tai heikentämiseen tarvitaan ELY-keskuksen myöntämä poikkeamislupa.
- ♦ **Elinalue** (elinympäristö) = metsäalue, josta on löytynyt liito-oravan jätöksiä ja jonka puusto tarjoaa ravintoa ja suojaa liito-oravalle. Elinalueet voivat ympäröidä ydinaluetta tai sijaitsevat muualla, jos ydinaluetta ei voitu havaintojen perusteella rajata.
- ♦ **Soveltuva metsä** = metsä, jossa on liito-oravalle sopivaa puustoa (mm. kookkaita kuusia ja haapoja), mutta josta ei ole löytynyt liito-oravan jätöksiä.
- ♦ **Kulkuyhteys** = liito-oravan kulkureitiksi sopiva yhteys elinalueelta toiselle.

3 TULOKSET

Mäki­niemen selvitysalueelta tai sen välittömästä lähiympäristöstä ei löydetty liito-oravan jätöksiä tai muita merkkejä lajin esiintymisestä kevään 2024 inventoinnissa.

Kiinteistön eteläreunalla kasvaa aidan sisäpuolella nuorta ja osin varttunutta puustoa: kuusta, koivua, raitaa, pihlajaa ja yksi mänty. Länsireunan puusto on pääosin nuorta mäntyä; lisäksi tavataan harmaaleppää, raitaa ja kiiltopajua. Kapeilla reunuspuustoilla ei ole merkitystä liito-oravan potentiaalisina ruokailualueina. Nuorikin puusto saattaa toimia kulkuyhteytenä, mutta Mäki­niemen kiinteistön etelä- ja länsireunan puustolla ei ole merkitystä tältä­kään kannalta. Aidan ulkopuolisella puistoalueella kasvaa iäkästä kuusta ja haapaa, johon asemakaavan muutos ei vaikuta. Aidan ulkopuolinen metsikkö on liito-oravalle soveltuvaa metsää ja toimii paremmin myös kulkuyhteytenä.

Kiinteistön luoteiskulmassa kasvaa pienellä alueella varttunutta kuusta ja haapaa sekä nuorta koivua. Kuvio soveltuu liito-oravan ruokailualueeksi, mutta merkkejä siitä, että laji käyttäisi aluetta, ei tehty. Aidan ulkopuolella oleva puistoalue on liito-oravalle pa-

remmin soveltuvaa elinympäristöä, jota laji voi potentiaalisesti käyttää sekä ruokailu-alueena että kulkuyhteytenä. Asemakaavan muutos ei vaikuta puistoalueen puustoon.

Mäkinien kiinteistön pohjoisreunalla ja itäosassa, osin puoliavoimella alueella, kasvaa vaihtelevasti nuorta mäntyä, raitaa ja muita pajuja, koivua, harmaaleppää ja pihlajaa sekä itäosassa myös kuusta. Tälläkään alueella ei arvioitu olevan merkitystä liito-oravan ruokailualueena. Kiinteistön pohjoisreunan puusto saattaisi teoriassa toimia kulkuyhteytenä läheisen, Vanattarantien itäpuolisen liito-oravareviirin sekä Mäkinien kiinteistön länsi–eteläpuolisen puistoalueen välillä. On kuitenkin huomattava, ettei ko. puistoalueelta tehty havainnot liito-oravan esiintymisestä keväällä 2024, eikä alueelta ole myöskään aiempia esiintymistietoja lajista (Lempäälän kunta 2024, Suomen Lajitietokeskus 2024). Näin ollen Mäkinien kiinteistön pohjoisreunan kautta kulkeva yhteys ei todennäköisesti ole käytössä.

Liito-orava pääsee liikkumaan Vanattarantien itäpuoliselta metsäalueelta tien länsipuoliselle ja Vätäräisentie pohjoispuoliselle metsäalueelle, josta myös on aiempia esiintymistietoja liito-oravasta (Suomen Lajitietokeskus 2024). Puustoinen kulkuyhteys on olemassa edelleen Vätäräisentie eteläpuolelle ja Mäkinien kiinteistön länsi–eteläpuoliselle puistoalueelle. Asemakaavan muutos ei vaikuta mihinkään em. kulkuyhteyksistä.

4 JOHTOPÄÄTÖS

Vuoden 2024 tulosten ja aiempien tietojen (Lempäälän kunta 2024, Suomen Lajitietokeskus 2024) perusteella Mäkinien kiinteistön alueella ei ole liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja, lajin ydin- tai elinalueita eikä liito-oravalle tärkeitä puustoisia kulkuyhteysreittejä. Asemakaavan muutos ei vaikuta kiinteistön ulkopuolella oleviin liito-oravalle soveltuviin metsäalueisiin tai mahdollisiin kulkuyhteyksiin.

Asemakaavan muutos ei käytössä olevien tietojen perusteella hävitä tai heikennä liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja tai vaikuta muilla tavoin epäedullisesti lajin elinympäristöihin, elinmahdollisuuksiin tai kulkuyhteyksiin. Kaavamuutoksen hyväksymiselle ja sen mukaisen rakentamisen toteuttamiselle ei näin ollen ole luonnonsuojelun 78 § 2 mom:n säädöksestä johtuvaa estettä.

5 LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

Hanski, I. K. 2016: Liito-orava. Biologia ja käyttäytyminen. – Metsäkustannus Oy. 93 s.
Lempäälän kunta 2024: Asemakaavan selostus. Kaava nro 2096. Mäkinien asemakaavan muutos. Luonnos 11.3.2024. 18 s.

- Mäkelä, K. & Salo, P. 2024: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korj. p. – Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43/2023:1–374.
- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017:1–278.
- Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004: Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. – Suomen ympäristö 742:1–113.
- Suomen Lajitietokeskus 2024: Liito-oravahavainnot Lempäälä, haettu 30.4.2024. – Verkko-osoitteessa: <http://tun.fi/HBF.87808>.